

XU'OK

ROMIKU MENESES MENTYES
CH'OL AMBÄ TYI BELISARIO LOMINKES
SALTO YAWA

Che' abi tsa' ujtyi wajali mi yälob bajche' iliyi,
cha'añjach wajalix, jintyo abi che' baki k'iñ tsa' kajiyob
tyi julel juñi kaxlañob. Ba' tsa' ujtyi iliyi ya' abi tyi
Tumbalaji, ku ali tyejklumi, añjach abi k'äläl tyi
wajali, k'äläl tyi' tyejchibal pañämil, yajñibjach abi,
jiñ me a'ku cha'añ mi' subeñob cha'añ yutyibal abi
pañämil jiñi Tumbalaji, ku che' abi bajche' ubiyi. Aja
tsa'bä ujtyiyi jiñäch bajche' ili mi'kajel käl wälej tyi
jump'ej ty'añ.

Che' abi kuyi, ku wä'ächix a'kutsa' lamtyal
chumul je'e kaxlañob ila ba'añonlayi, ñaxañobä tsa'
julyi jiñ abi bajche' pawrejob o kurajob, tsa'bä
tyilyob tyi kántyesaj tyi' ty'añ lakyum, bajche'
sorarujob yik'oty yambä kaxlañob tyo'o chejachbä tsa'
julyiob. Ili kaxlañob ku säkob abi aja cheñi, weñob
abi yilal, a che' je'e wen yujilob abi yilal mi melob
ibä, mu' abi imulañ iyajka pejkañ xch'ok x-ixikob
uts'atyakobä, jiñ cha'añ tsa' ujtyi iliyi.

Che' me a'kuyi, añ abi juntyikil wiñik,
uts'atyixtyo abi ñaxa chumul wajali, cha'anjach aja
ubi kaxlañobi cheñi mu akutsa' iweñ mulañ iñochtyañ
x-ixik, jiñ me aku cha'añ aja ili yijñam winilki tsa'
abi majli iñoch je'e kaxlañ pawrebäyi. Aja wiñik che'
jiñi tsa'tyo abi k'ojtyi aja tyi yotyoty, cha'anjach
jochtyoko abi, ñäch'äkñan abi, tsa' abi ki' pi'tyañ,
buchu abi ipi'tyañ ya' tyi yotyoty, wal abi iña'tyañ

cha'añ antyo ba' wa'akñañ imel ye'tyel. Tsi' pi'tyaj, ñumi abi k'iñ oraj, mach abi añik tsikil, jaläch abi tsi' pi'tyaj, tsa' yilaj cha'añ ma'nik tsikili, tsa'ix abi kaji tyi lok'el majlel isäkläñ, wa'akñañ abi tsa' majli, mach abi yujilik baki añ, tyo'o chejach abi wa'akñañmajleli, joyokñañ abi wi' k'el majlel pañamil, säk ch'ijyemix abi, ku mach atsa' añik tsikil wi' tya, weñ ch'ijyemix, mach abi lakujil me tsa' uk'i, cha'anjach tsä'äch wäle, matsa' k'uxikixtyo tyi' pusik'al. Che' jiñi, jalächix abi che' wa'akña ñumeli, tsa' abi subentyi ba ki añ, majlik abi tyi yotyoty aja pawreji, kujkuña abi tsa' majlil ipäy lok'el, cha'ya uxyajix abi che' wi' päy lok'eli, mach abi walik ijak', mach abi añik tsa' lok'i.

Cha'añ che'tyo wi chän päy lok'eli, jiñix abi aja kaxlañi tyejp' che' lok'el tyileli, wa'a abi tyi tyo'tyoty, tyulu abi ik'el.

"¿Chuki?" Che' abi.

"Ma'nik tyaty kijñamjach wali kpäy lok'el". Che' abi aja wiñiki.

Aja kaxlañi, mach abi tsa'ik ibäk' jak'ä, chejach abi tyulu iwuty ik'eli, che' jiñi, tsa' abi kaji yäl: "Ilayi ma'añik chu' mi tyilel amel, me awom awijñam naxa kuku käyá juñ tyi "aläberakrus". Che' abi aja kaxlañi.

"Cha'ku mu'äch tyaty". Che' abi aja wiñiki, mach abi tsa'ik yälä cha'añ ma'nik.

Tyejp' che' abi tsa' majli aja kaxlañ tyi mal yotyoty, majli its'ijbañ tyilel aja juñi, jumuk'jach abi tsajñi, che'jiñi ya'ix abi cha' tyileli.

"Ujuj". Che' abi tsa' k'ojtyi.

"Bakan tyaty". Che' abi aja wiñiki.

"Ujuj, cha'anjach kuku meku ak'ä". Che' abi mich'ikñañ tyi ty'añ aja kaxlañi.

"Cha'ku mu'äch tyaty". Che' abi aja wiñiki.

Tsa' abi ich'amä juñ aja wiñiki, majlik abi tyi yotyoty ich'am ichim, ich'am isa', ich'am abi itsimaj, iwaj, cha'añ mi' kuch majlel, cha'anjach wen ch'ijyemix abi ku mach abi yujilik baki añ aja jiñi aläberakrusi, mach a'tsa' yujil baki añ, mach a'tsa' majki ikäñä. Che' jiñi lok'i abi majlel, cha'anjach walix abi tyi uk'el majlel: "¿Baxki añ aläberakrusi keh'uju tyaty". Che'a bi wal tyi uk'el orasyoñ majlel, weñ p'unp'uñ abi yilal, ku wal a'tsi' majlel baki mach ikäñä, che'jachix a'tsi' tyo'o jak'ä majlel cha'añ me mutyo icha' tyaj aja yijñami, jiñ abi cha'añ tyo'o che' kujkuna majleli, chä'äch abi wi' majleli, walix abi iñajtylañ majlel. anix abi tyi' mal tye'el, weñ ch'ijyemix abi ya tyi' mal tye'eli, lekojix abi ity'añ bätye'eltyak, bajche'jijch, xch'etyak, chiltyak, bajlumtyak yik'oty pejtyel yambä machbä ikäñayikbä bätye'el, wen bäbäk'enix abi, cha'anjach chä'äch abi wi' majlel, sajmälix abi che' wal tyi xambali.

Che' abi wi' laj ñäch'tyañ majleli, che'jiñi "wojwoooo..." "wojwoooo...", che' abi iwoj ts'i tsa' yubij, cha'anjach yäxñajaxtyo abi tsikil, yomo ity'añtyakjach abi bätye'el tsa' yubij, cha'anjach jumuk' abi che'jiñi cha' "wojwoooo..." "wojwoooo...", che' abi tsa' yubi, wen tsikilix abi, läk'älix abi yubil, che' jiñi: "Jiñächixka kälak' wali kubin aja ubiyi".

Che' abi aja wiñiki, tsa' abi wa sujtyik ik'el ipaty, ba' wi' tyilel iwoj aja ts'i'i, jumuk' abi che'jiñi

ikan k'el abi, ya'abi jäptyek'el tyilel kolen ijk'al ts'i, che' abi pityäli jäjlaw abi tyi bu'lich, tsi' k'ele cha'añ jiñachi.

"Chuxki wa cha'leñ kälak' ". Che' abi aja wiñik tsa' majli ibän mek'abiyi, tsa'tyo abi jajmi pañamil tsa' yubi, ku tsa'tyo abi icha' tyaja yälak' wajalixbä isätyä.

"¿Chuki wa' mel ilayi kyum, baki sayety?" Che' abi aja ts'i'i.

Aja wiñik che'jiñi, tsa'yubi cha'añ che' wi' k'ajtyiñ aja ts'i'i, tsa' abi cha' ochi ich'ijyemlel: "Baxkaj sayoñ kälak' tsa' chojkioñ majlel tyi aläberakrus cha'añ mi jkäye' juñ". Che' abi.

"Je kyum, baxki añ wa' wäl aja aläberakrusi, bi chämelix tsa' chojkiety majleli, cha'añ ma'nix ma' chän majlel awolts'iñ aja jko'i". Che' abi aja ili ts'i tsa' kaji tyi ty'añi. "Wäle kyum, me awom cheñi, mi kajel kpäyety majlel aja ba' wali achojkel majleli, komäch kpäyety majlel cha'añ ma' k'el bajche' yilal mi imajlel aja jiñi jko'i, ku junya ts'its'i ächix tsi' tyäk'layoñ, kixtyi añik chu' tsa' kmele, bi ty'anjach tsa' waloñi, tsa' tyili isety' ty'ojoñi". Che' abi aja ts'i'i.

"Jabatyi kälak', che' bajche' jiñi". Che' abi aja wiñiki.

"Me mu'äch amajleli kyum, muku aja achim tyi matye'eli, chañ ma' jich' chokoñ, cha'añ ya'jach mi iñumel ach'am che' ma' sujtyeli", Che' abi aja ts'i'i.

"Cha'ku uts'aty cheñi kälak'. ¿Mu'tyoba' mäk ili ksa'i cheñi?" Che' abi aja winiki che' walix iju'sañ ichim cha'añ miki muk aja tyi matye'eli.

"Ma'nix kyum, ma'nix mi' mejlel, aja jiñi jintyo che' pañämiltyoyi, aja wäleyi ma'nix mi' mejlel, acha'añjax aja". Che' abi aja ts'i'i.

"Jabatyi kälak', machächba muk'ix imejlel cheñi". Che' abi aja wiñiki.

"Ma'nix kyum, ma'nix mi' mejlel, jinjach kom cha'añ mu'tyo akotyäyeli, ku junya machäch najche'ix aja jiñi jko'i, cha'añ mu'tyo ak'el bajche' yilal mi' majlel". Che' abi aja ts'i'i.

Aja wiñik che'jiñi, tsa' abi kaji isäklañ baki mi' muk aja ichimi, che' tsa' ujtyi jiñi: "wäle cheñi kyum, mi' kajel kpäyety majlel, mi ka' letsel ila tyi kpatyi, mi ka' chuk ili kchikiñi, cha'anjach wen tsäts mi ka' chuk, che' je'e mi ka' muts' awuty, cha'anjach wen tsäts mi ka' muts'. Cha'anjach ma'meku ak'el pañamil, chejach me muts'u acha'añi, joñontyo me mi ksubeñety baki ma' kañe', mu'jach ikajel ksubeñety ik'aba'tyak aja pañamil baki wali lakñumel majleli, cha'anjach ma' meku akañ aja awutyi, metsa' kañayi ya' me mi lajkätyäli, mach me lok'onixlaj". Che' abi aja ts'i'i.

"Cha'ku uts'atyäch cheñi". Che' abi aja wiñiki.

Ujtyi tyi wen tyik'oñel aja ts'i'i, tsa'ix abi kaji tyi letsel, wen wa' buchlek, iwen tsäye' abi ichikiñ aja ts'i'i, iwa' abi aja iwutyi. Jumuk' abi che'jiñi, tsa' abi kaji yu'biñ jäpäkñan abi majlel, xowokñañ abi wi' majlel tsa' yu'bi. Wen jumuk'ix abi imajlel, tsa'ix abi kaji yältyak ik'aba' pañamil aja ts'i'i ba' wi' ñumel majleli, che'jiñi tsa' abi k'ojtyi ityaj jump'ej pañamil: "wäleyi añañixlaj tyi "ch'ix puy" ma' meku akañ aja awutyi, ilayi wen wokolme". Che' abi aja ts'i'i.

Aja ili tyi ch'ix puyi, wen wokol abi tyi ñumel, ku che' abi bajche' puy chäjä aja pañämil yilali, mach abi añik majch mi' mejlel tyi ñumel. Lakpi'äl mach abi añik mi' mejlel tyi ñumel, ku ñuk abi tsa' aja yoki, jiñ meku cha'añ me tsi' ñopo ñumeli ya' abi mi käytyäli, aja majki mi' mejlel tyi ñumeli che' abi aja bajche' ubiyi, jiñ abi aja ts'i'i mi' ñusañonlayi, ku che' abi ya ts'usty'ustyäl aja yoki, ya' abi mi' ty'us ty'us ak' majlel aja ba' kalkalyak mi' tyaj aja yajñib yoki, jiñme ku cha'añ "xu'ok" che' mi subeñob.

Che' jiñi, ñumi abi aja tyi ch'ix puyi: "Läk'älix". Che' abi aja xu' oki. Cha'anjach, maxtyome akañ awutyi". Che' wi' cha'leñ tyik'oñel, jumuk' che'jiñi: "Tsa'ix juliyonlaj, mu'k'ix imejlel akañ awuty, muk'ix amejlel tyi ju'bel". Che' abi aja xu' oki.

Aja wiñiki, iwa' kañ abi aja iwutyi ikan k'el abi aja pañämil puch puchtyak abi otyoty wen jamäl abi pañämil, ts'äyā abi k'iñ. Chejax abi wa'a tsa' käle aja ba' tsa' ju'biyi, mach abi yujilik baki añ, ku mach atsa' che'ikbā pañämil yu'bili, lekoj atsa' ili lum yilali, lekojtyak abi pimel, laj yāñäl abi yilal, che'tyo abi wi' chän ña'tyañi: "Waleyi wā mi ka' majlel ilayi. tyoj ma' majlel, cha'anjach jintyo me äxäyi ya'bā añ ixi, aja poj wā'bā añ ilayi, icha'añ me kyum aja, ma' k'ojtyeli "jambeñoñ ku awotyoty tyaty" che'ety, mi ma'ñik tsikili ma' cha' jats'e' jintyo mi' lok'eli, ku ya'äch me añi, me tsi' k'ajtyi'bety bajche' tsa' tyilyety, ma' subeñ cha'añ, chä'äch tsa' k'untya säklatyilel biji". Che' abi aja xu' oki.

"Uts'aty, cheñi". Che' abi aja wiñiki, tsa' majli.

K'ojtyi aja tyi otyoty ba'tsa' su'bentyiyi, tyeñup'u abi, baja puchu abi yilal, mach abi chu'añ tyi papaty

otyoty, cha'anjach chi'äch abi tsa' majli ijats'e' "ch'och'och'och'o" che' abi tsi' jats'ä: "Jambeñoñku awotyoty tyaty" che' abi wiñiki.

"Jumuk'mabi che' jiñi cha' "ch'och'och'och'o" che' abi tsi' cha' jats'ä aja tyo'tyoty: "Jambeñoñku awotyoty tyaty". Che' abi waltyi ty'añ aja wiñiki. Jumuk'ix abi che' wal tyi ty'añi, ya'ix abi tyilel iyum aja otyoty "ch'oj, ch'oj, ch'oj..." che' abi tyilel, ñajty abi wi' tyilel yu'bil "ach" che' abi tsi' jamä tyilel yambä tyotyoty "kälän" che' abi tsi' mäkä. Che'jiñi cha' "Kälän" che' abi tsi' cha' jamä aja tyo'tyoty ba'añ aja wiñiki ikan k'el abi "chuki". Che' abi aja yumäli.

"Je tyaty". Che'tyo abi tsi' jak'ä aja wiñiki, "jäää" baki tsa' tyili mulawil, pityantyo". Che' abi aja yumäli.

Tsa' cha' ochi majlel tyi yotyoty, wa'a abi tsa' käle aja wiñiki tyi yotyoty, jumuk' che'jiñi, ya'ix abi cha' tyilel, kujkuñan abi cha'tyilel cha'anjach mäk kächälix abi iñi: "¿Chuki?, che' abi tsa' cha' k'ojtyi."

"Un abi ba'añ jun tyaty". Che' abi aja wiñiki.

"¿Chuki ijuñil?" Che' abi aja yumäli.

"Chu'bäxka, tsi' chokotyilel pawre". Che' abi aja winiki.

Ijam ye' abi aja juñi, tyulu abi ik'el, che'jiñi: "pi'tyañ". Che' abi tsa' ochi majlel tyi mal aja yotyoty, jumuk' abi tsajñi. Che'jiñi ya'ix abi cha' tyilel: "Ujuj, ma' ch'ämbeñ majlel iliyi". Che'abi aja yumäli, juñ abi tsi' cha' ts'ijba ik'exol, che'tyo abiyi: "Bakche' tsa tyilyety". Che' aja yumäli.

“Chä’äch tsa’jk’untya’ sajka tyilel biji”. Che’ abi aja wi ñiki. “Ma’añik, jiñ xu’ ok tsi’ päyäjety tyileli, su’beñ cha’añ mi cha’ päyety majlel tyi bāk’ wäle ch’anjach tyoj mi’ cha’ päyety majlel”. Che’ abi’ aja yumali.

“Uts’atyäch”. Che’abi aja wiñiki, iwen loty abi aja juñi, cha’ kujkuñañ abi majlel baki tsi kāyā aja ixu’ oki, päkāj abi tsa’ k’ojtyi ityaj, tyulu abi ik’el aja bij ba’ wi’ tyilel aja wiñikij, k’ojtyi jiñi: “Bajche’ yälä”. Che’ abi aja xu’ oki.

“Ma’ñik,tsi’cha’ak’oñ yambä juñ, tsi’suboñ cha’añ mu’abi acha’Päyoñ majlel tyi bāk wälejach”. Che’ abi aja wiñik tsi’ subej aja xu’oki.

“Cha’ku mu’k’äch,cha’añ mu’tyo ak’el bajche’yilal mi’majlel aja jko’i, che’wen ts’its’i ächix tsi’ tyäk’layoñi, ache’wi melety je’e”. Che’abi aja xu’oki.

“Cha’ku uts’atyäch cheñi, mi’kajel lakcha’ majlel, cha’anjach mu’meku acha’ muts’ aja awutyi”. Che’ aja xu’ oki, wi’ tyik ‘ aja wiñiki.

Che’jiñi, cha’ letsik abi je’e wiñiki, wen buchlek abi,iwa’ chukben abi ichikin aja xu’ oki, che’jiñi cha’ jöpäkñañ abi majlel tsa’yubi, wi cha’ subentyel aja pañamil walbä iñusañ mäjleli, che’jiñi: “Tsa’ix meku juliyonlaj mu’ix imejelel akañ awutyi”. Che’abil aja xu’oki.

Icha’ wa’kañ abi iwuty aja wiñiki, cha’jiñix atsa’bä pañamil iliyi.

“Wäle’ cheñi kyum, tsa’ix juliyonla mu’ix abaja mejlel tyi majlel awäk’isuptyib aja juñi, ya’tyo ma’k’el bajche’ yilal mi’majlel aja jko’i”.

“Wokolikix, awäla cheñi kälak’, ya tyo sayoñi kilajachix bajche’yilal wäle”. Che’ abi aja wiñiki.

“Che’kuyi,mu’ix amejlel tyi baja majlel, cha’ju’sañix aja achimi, mu’ix icha’ mejlel akuch majlel”. Che’ aja xu’oki. “Yonku cheñi”. Che’abi je’e wiñiki, icha’jusañ abi ikuchi, che’jiñi cha’ sujtyik abi majlel aja tyi tjeyklumi ba’añ yotyoty che’jiñi majlik abi tyi yotyoty je’e kaxlañi.

“Je tyaty”. Che’abi k’ojtyel aja wiñik ba’añ aja kaxlañi, tsa’abi ik’ele wen läts mek’elob abi ibäj. Aja kaxlañ tsi k’ele cha’añ ya’ cha’ K’ojtyel aja wiñiki, tyejp’ che’abi tyilel: “Tsa’ Kutsa’ Kchokoyety majlel tyi ak’ juñi”. Che’abi aja kaxlañi.

“Tsajñoñäch tyaty”. Che’abi aja wiñiki.

“Tsajñetyäch”. Che’abi aja kaxlañi.

“Tsajñonku”. Che’abi aja wiñiki

“Baka juñ cheñi”. Che’abi aja kaxlañi.

Iwa’ lok’sañ abi juñ aja wiñik tyi’bujki:” Un ba’añ. Che’abi. Ijämye’abi aja wiñiki, iwa’tyik, junmuk’ abi tyulul ik’el ujtyi jini, lij che’abi,laj lijk’ che’abi ik’äb, mach abi tsätsix chukul icha’añ aja juñ yilali, tsa’abi ochi majlel aja tyi mali, cha’anjach k’untya’jax abi, che’jiñi bāk’ ch’ijyemix abi yilal, mach abi chän p’ätyälix. Wa’a abi’ aja wiñik ya’ tyi tyo’tyoty ik’el, che’tyo abi jale junmuk’i, tyejp’elen, che’abi tsa’lok’i tyilel kabayu’ya’tyi mali, jumuk’abi che’jiñi tyejp’elen che’abi lok’e tyilel yewa, tsa’abi ki’kächtyañob ibä ya’ tyi jumpaty, waltyak abi tyi tyijp’el yatyi jumpaty, lekotyaktyo abi wi’meltyakob, wal abi ik’ächtyañob ibä. Waltyak abi tyi uk’el, joyokñañtyak, wilikñañtyak abi, ilaj ñijka abi ts’ubejñ, chäk ch’eran abi aja pañamil yilali, pejtyel abi xch’e, yalo’muty tsa’abi laj tyejchi tyi ty’añ, ya’abi joyokñañ

läk'äl ba'añ joyokñañtyak ili kabayu'i, chä'äch abi wal tyi tyijp'eli tyi' cha'kojtyeli, che' jiñi jiñ abi aja kabayu'i chantyo abi yom tyijp'el yilal, tsä'äch abi iñopo, cha'anjach ty'iris che'abi tsa' majli tyi yajlel poj che' ñajtyeli. Jumuk' che'jiñi ty'iris tsa' poj majli tyi yajlel je'e yewaji, cha'anjach junya jächix abi, che'abi bajche'tsa'jach ijom pulu chajk yilali, ku mach abi tsa'ix ichäñ ñijka ibäj, chejax abi ty'is ty'istyaki; mach abi tyok'elix yilal, mach abi tyijikñañix.

Che'jiñi, che'tyo abi jale junmuk', walix abi icha' laj ñäjch'el majlel, cha'laj ju'bij aja ts'ubjeñ, cha'laj säkaj aja pañämili, pejtyel yalo' muty, xch'e'tyak tsa'ix abi laj ñäjch'ij. che'jiñi tsa'ix abi ki'ñijkañ ibä aja wiñiki, yajach abi k'älä wa'a tsa' käle, ba'tsa' wa'le che'tsa' k'ojtyi ipejkañ aja pawrej che'jiñi, icha'kan k'el abi aja ya'tyi mali, cha'anjach jochtyokoj abi tsi'k'ele tsi'k'ele tsi'k'ele cha'añ ma'ñik tsikili, "baktsa' majli aja pawrej yik'oty aja kijñami". Che' abi, ku mach abi añik tsikil aja tyi limali, che'abi wa'a tsa' käle iña'tyañ. Che' abi tsa' ujtyi bajche' jiñi, che'tsa' kajjyob tyi julel jiñi kaxlañob ba'añonlaj, tsa' kaji ilotyñob, tsiki' tyäk'lañob lakixiklelob, wen jontyolob abi, wen lekoj abi imelbalob tyi laktyijlelaj. jiñme aku cha'añ tsa'ujtyi iliyi cha'añ lekoj imelbalob.

K'älä wäle, mi yälob cha'añ läk'äl ya' tyi tumbalaj, ya' abi añ k'omolbä lumi, ba'tsa' chojki ili kabayu'i.

Che' mi yälob bajche' jiñi.

YA'YEJAL TE NAJT'ILJOL TA CH'UPAKTIK

ARMANDO SANCHES KOMES
BATZ'IL K'OP JAJCH'EM TA
SLUMAL OXCHUJK'

Ta yalik te namey tel, bayel la laj yilik tel swokolik te k'ankujk'etike te bit'il ya x'ochik beel ta Jobel, melel yakan ya xbeenix beel. Spisil te lum k'ankujk'e sok nix yantik lum te nopol yilo sba sok te Jobele le' me ya xbajt' xchonik a te sbilukeki sok le' ya smanik tel aa te bi ya xtuun yu'unike, melel ta Jobel ya xch'am ta chonel yu'un te sbilukike.

Ta nopol yochibal Jobel. Ch'upaktik sbiil te banti ya xk'ax te muk'ul bee, le' la me kuxin aa tul mamal najt'iljol; ta spisil me ya skuy ta yu'un te mach'atik ya xtal ta Jobele.

Ya yalik, te mamal najt'iljol, ta spisil la me ya smak te mach'atik ya xbajt' ta Jobel o ta banti nax ya smulan xbajt'ik. K'alal skomoj ae ya me xch'ay yot'an ta tajimal tebuk, te me ma ba la xch'uunike ma me x-ak'otik k'axel. Ja' me jich te ya xch'uunik te winiketik te ya xtajinik ajk'uk sok te najt'iljole.

Te bin tajimal ya spas te najt'iljole ja' te ya xwil moel ta yolil ch'ulchane, te beel winiketike te k'alal ya sk'an spasik ya me xi'ik te bit'il ya xwil te najt'iljole; k'alal tzalbilikix ae ya me yich'ik milel sok pojbil me ya xjil sbilukik yu'un te najt'iljole.

Mayuk me mach'a ya stzalot yu'un, jich me ya spojbey sbiluk te antz winik te ya xtal xchonik ta Jobel te najt'iljole. La sta yorail te ay mach'a la snop